

MERI-LAPIN YMPÄRISTÖPALVELUT

YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

2021-2025

TORNIO JA KEMINMAA

LAADITTU 16.2.2021

HYVÄKSYTTY:

MERI-LAPIN YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 20.4.2021, 47 §

1 Johdanto

Ympäristönsuojelun valvonnan tavoitteena on muun muassa ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen, terveellisen, viihtyisän, kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen, jätteiden synnyn ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen.

Ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014) 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä ympäristönsuojelulain valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Suunnitelmallinen valvonta on ympäristönsuojelulain mukaisesti kaikille kunnille lakisääteistä. Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen lain mukaista säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma painottuu ympäristönsuojelulain mukaisiin lupavelvollisiin, ilmoituksenvaraisiin sekä rekisteröitäviin toimintoihin, jotka kuuluvat kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan. Valvontatyön kokonaisuuden hallitsemiseksi valvontasuunnitelmassa on myös muiden säädösten mukaisia valvontatehtäviä.

Meri-Lapin ympäristölautakunta toimii ympäristönsuojeluviranomaisena Keminmaassa ja Torniossa. Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä suorittaa käytännössä Meri-Lapin ympäristöpalvelujen ympäristönsuojelun henkilöstö. Meri-Lapin ympäristöpalveluiden ympäristönsuojelu on laatinut valvontasuunnitelman Keminmaassa ja Torniossa sijaitsevien toimintojen valvomiseksi. Edellinen Meri-Lapin ympäristöpalveluiden ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2017-2019.

Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Tämä valvontasuunnitelma on voimassa vuoteen 2025 asti.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja valvontatiheys on määriteltävä ympäristöriskin arvioinnin perusteella. Näistä määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista on laadittava valvontaohjelma, jota on pidettävä ajan tasalla. Valvontasuunnitelmassa tulee kuvata valvontaohjelman laatimismenettely.

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, joka pidetään nähtävillä Meri-Lapin ympäristönsuojelun verkkosivuilla. Valvontaohjelman laitosluettelo ei ole julkinen, sillä sen julkaiseminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista. Valvontaohjelman toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, joka viedään Meri-Lapin ympäristölautakunnalle tiedoksi.

Resurssivajeesta johtuen valvontaa joudutaan priorisoimaan.

2 Ympäristöolosuhteet

Valvontasuunnitelma kattaa Keminmaan kunnan ja Tornion kaupungin, jotka ovat Meri-Lapin ympäristölautakunnan ympäristönsuojelun valvonta-alueita. Alueella asuu yhteensä noin 30 000 asukasta. Alueen kokonaispinta-ala on noin 2 000 km², josta vesistöä (sisävedet ja meri) on noin 180 km².

2.1. Ympäristön pilaantumisen riskit valvonta-alueella

Ympäristön pilaantumisen kannalta herkkiä alueita ovat muun muassa vesistöt, pohjavesialueet, luonnonsuojelu- ja Natura 2000 –alueet.

Keminmaan kunta ja Tornion kaupunki sijaitsevat Perämereen laskevien suurten jokien varrella. Keminmaan halki virtaa Kemijoki, Torniossa virtaa Torniojoki ja sen haaroja. Tornionjoen ja Kemijoen välissä virtaa vielä Perämereen laskeva, noin 60 kilometriä pitkä Kaakamajoki haaroineen.

Alueen vedenhankinta perustuu pohjaveteen, tosin pääosa Tornioon tuotetusta pohjavedestä tulee Tervolan kunnan alueella sijaitsevilta pohjavesialueilta. Keminmaassa on viisi vedenhankintaa varten tärkeää 1-luokan pohjavesialuetta, joissa on toiminnassa vedenottamo tai alueella on varavedenottamo. 2-luokan pohjavesialueita on Keminmaassa kuusi kappaletta. Näillä pohjavesialueilla on tutkittu vedenottamon paikka, mutta alueita ei ole otettu vielä vedenhankintakäyttöön. Torniossa on seitsemän vedenhankintaa varten tärkeää 1-luokan pohjavesialuetta ja yhdeksän 2-luokan pohjavesialuetta.

Yleensä merkittävimmät ympäristön pilaantumisen riskit liittyvät pinta- ja pohjavesiin. Keminmaan ja Tornion luokitelluilla pohjavesialueilla on melko vähän esimerkiksi asutusta tai teollisuutta, mutta yksittäisiä mahdollisia riskikohteita alueilla sijaitsee. Merkittävin riskitekijä pohjaveden laadulle on maa-ainesten ottamistoiminta, joka on vähenemässä luokitelluilla pohjavesialueilla.

Keminmaan ja Tornion Perämeren rannikkovedet, joet ja järvet ovat ekologiselta tilaltaan hyvässä tai tyydyttävässä tilassa. Ainoastaan Ala-Kemijoki on luokiteltu välttävään ekologiseen tilaan vesienhoidon kolmannella suunnittelukaudella (Lapin ELY-keskus). Pintavesistöjä kuormittaa muun muassa maa- ja metsätalous (ojitus), yhdyskunnat (jätevedet), turvetuotanto sekä teollisuus.

Merkittävää ympäristön pilaantumisen riskiä aiheuttavat myös alueemme happamat sulfaattimaat. Luonnollisessa tilassa olevat happamat sulfaattimaat eivät yleensä aiheuta ympäristöhaittoja. Mikäli tällaisten alueiden pohjaveden pintaa lasketaan esimerkiksi ojittamalla, johtaa se sulfidipitoisten maakerrosten hapettumiseen ja aiheuttaa happamuutta. Happamuus saa aikaan ympäristölle haitallisten metallien liukenemisen ja huuhtoutumisen vesistöihin. Toisaalta alueen kalkkinen kallio- ja maaperä voi paikoin toimia hyvänä puskurina happamoitumiselle.

Varsinaisia ihmisen toiminnan seurauksena pilaantuneiksi luokiteltuja maa-alueita on Lapin ELY-keskuksen ylläpitämän maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI –rekisteri) mukaan alueella 152 kohdetta, joista Keminmaassa 46 ja Torniossa 106. MATTI-rekisteri on siirtynyt ympäristönsuojelun tietojärjestelmän YLVA:n osajärjestelmäksi tammikuussa 2021.

Meri-Lapin ympäristöpalveluiden ympäristönsuojelun toiminta-alueella sijaitsee kokonaan tai osittain 21 Natura 2000 -aluetta. Toiminta-alueella olevista Natura-alueista suurimmat ovat Perämeren kansallispuisto, Perämeren saaret, Torniojoen-Muoniojoen vesistöalue ja Kilsiaapa-Ristivuoma.

Meri-Lapin ympäristöpalveluiden ympäristönsuojelun toiminta-alueella melua aiheuttavat mm. teollisuus ja liikenne (tie-, raide- ja lentoliikenne). Teollisuusmelu on vain paikallisena ongelmana muutamilla asuinalueilla. Lisäksi alueella on moottoriurheilu- sekä ampumaratoja.

Alueen ilmanlaatuun vaikuttaa liikenteen lisäksi myös teollisuus sekä vähäisessä määrin myös energiantuotanto. Ilmanlaatua seurataan teollisuuden ympäristölupiin liittyvän tarkkailun lisäksi myös noin viiden vuoden välein tehtävillä ilmanlaadun seurannoilla.

3 Valvonnan resurssit

3.1 Henkilöresurssit

Keminmaan kunnan ja Tornion kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimii Meri-Lapin ympäristölautakunta ja sen alaisina viranhaltijoina ympäristöpäällikkö sekä 1,5 ympäristötarkastajaa. Ympäristönsuojelutehtäviin on käytettävissä 2 henkilötyövuotta (htv).

Ympäristönsuojelun resurssit virkanimikkeiden mukaan:

Ympäristöpäällikkö	0,5 htv
Ympäristötarkastaja	1,0 htv
Ympäristötarkastaja	0,5 htv

3.2 Valvontayhteistyö

Valvontayhteistyötä tehdään Lapin ELY-keskuksen kanssa esimerkiksi osallistumalla yhteisille tarkastuksille ja myös asiantuntija-avun sekä lausuntojen kautta. Lapin ELY-keskus valvoo alueemme suurteollisuuden ympäristölupia.

Ympäristöterveydenhuollon kanssa tehdään tarvittaessa yhteistä valvontaa ja tarkastuksia. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen lausuntoa pyydetään kaikista uusista ympäristölupahakemuksista sekä ympäristönsuojelulain yleisen ilmoitusmenettelyn kohteista ja tarvittaessa myös rekisteröintimenettelyyn sekä kertaluonteisen toiminnan ilmoitusmenettelyyn liittyvistä kohteista.

Rakennusvalvonnan kanssa tehdään tarvittaessa yhteistä valvontaa ja tarkastuksia muun muassa roskaantumiseen ja jätevesien käsittelyyn liittyen. Rakennusvalvonnalle annetaan lausuntoja toimintojen rakennuslupa- ja purkamislupahakemuksista.

Pelastuslaitoksen kanssa tehdään yhteistyötä erityisesti kemikaalivalvontaan liittyen. Lisäksi ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavissa onnettomuustilanteissa tehdään yhteistyötä pelastuslaitoksen kanssa.

Ympäristörikosasioissa tehdään yhteistyötä poliisin kanssa. Hankalissa valvontatehtävissä voidaan joutua turvautumaan myös poliisin virka-apuun.

4 Valvontakohteet

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Myös yhteydenotot, aiemmat havaitut luvanvastaisuudet tai ympäristövahingot ohjaavat valvontaa.

4.1 Luvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät toiminnot

Kunnallisen ympäristönsuojeluviranomaisen valvontaan kuuluvia ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja on yhteensä 92 kappaletta, joista 27 sijaitsee Keminmaassa ja 65 Torniossa vuoden 2021 alussa (taulukko 1, tilanne 1/2021). Alueella on lisäksi noin 15-20 olemassa olevaa kohdetta, joiden lupa-, rekisteröinti- tai ilmoitusvelvollisuus tullaan tarkistamaan vuosien 2021-2022 aikana.

Taulukko 1. Kunnallisen ympäristönsuojeluviranomaisen valvontaan kuuluvat luvan- ja ilmoituksenvaraiset sekä rekisteröitävät toiminnot Keminmaassa ja Torniossa (1/2021).

Toimiala	Tornio kohteet (kpl)	Keminmaa kohteet (kpl)
Jakeluasemat	13	5
VOC-yhdisteitä käyttävä toiminta	2	0
Kivenlouhimot ja -murskaamot	6	8
Betoniasemat	2	0
Elintarviketeollisuus	1	0
Eläinsuojat	22	5
Jätteenkäsittelytoiminnot	6	2
NaapL 17 § mukainen toiminta	1	1
Lämpölaitokset	3	1
Ampumarata	2	2
Hiekkapuhallus ja konepaja	2	1
Asfalttiasema	3	0
Moottoriurheilurata	2	0
Yhteensä	65	27

Ympäristönsuojelulain 116 §:n mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta on tehtävä rekisteröinti-ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä varten. Rekisteröitäviä toimintoja ovat polttoaineiden jakeluasemat, asfalttiasemat, energiantuotantoyksiköt (alle 50 MW), kiinteät betoniasemat, betonituotetehtaat, kemialliset pesulat ja orgaanisia liuottimia käyttävät laitokset. Rekisteröitävän toiminnan olemassa oleva ympäristölupa raukeaa, kun toiminta rekisteröidään.

Ympäristönsuojelulain muutoksen (19.12.2018/1166) johdosta osa ympäristöluvanvaraisista toiminnoista on muuttunut ilmoituksenvaraisiksi 1.2.2019 alkaen. Tällaisia kohteita ovat muun muassa eläinsuojat, sahat, työkonetarvikot ja vähäiset ampumaradat. Ympäristöluvallinen toiminto siirtyi ilmoitusvelvollisuuden piiriin siinä vaiheessa, kun toiminnoissa tapahtuu olennaisia muutoksia. Ilmoitusmenettelyssä annetaan valituskelpoinen päätös määräyksineen.

4.2 Muut ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitusvelvolliset toiminnot

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toimenpiteestä tai tapahtumasta on tehtävä kirjallinen ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Näitä ovat muun muassa rakentaminen ja yleisötilaisuudet, jos melun tai tärinän on syytä olettaa olevan erityisen häiritsevää. Viime vuosina ilmoituksista on tehty vuosittain noin viisi päätöstä, joista useimmat ovat koskeneet ulkoilmakonsertteja ja moottoriurheilua. Tarkastuksia tehdään lähinnä yleisöilmoitusten tai valitusten perusteella. Tarvittaessa tehdään melumittauksia.

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää, puhdistuslaitetta tai jätteenkäsittelymenetelmää, tulee tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 31 ja 119 §). Ilmoituksia saapuu harvemmin kuin kerran vuodessa ja ilmoituksen johdosta tehdään pääsääntöisesti tarkastus.

Jos muussa kuin ympäristöluvanvaraisessa tai rekisteröitävässä toiminnassa onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä, rakennelman tai laitteen purkamisesta tai niihin rinnastettavasta syystä aiheutuu päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua välitöntä pilaantumisen vaaraa tai aiheuttaa erityisiä toimia jätehuollossa, on siitä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 120 §). Poikkeuksellisia tilanteita sattuu harvemmin kuin kerran vuodessa ja näissä tapauksissa tehdään tarkastus.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tekemänsä tarkastuksen nojalla antaa YSL 180 §:n mukaisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua tai tiedottamista taikka valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista tai rekisteröityä toimintaa.

4.3 Ympäristönsuojelumääräysten valvonta

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 202 §:n mukaan kunta voi antaa ympäristönsuojelulain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia, paikallisista olosuhteista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä. Tornion kaupungissa ja Keminmaan kunnassa on voimassa Meri-Lapin ympäristölautakunnan 28.5.2012 hyväksymät ympäristönsuojelumääräykset. Ympäristönsuojelumääräyksiä on tarkoitus päivittää vuoden 2021 aikana. Poikkeamishakemuksia ympäristönsuojelumääräyksistä tulee käsiteltäväksi vaihteleva määrä vuosittain. Pääosa hakemuksista koskee öljysäiliön jättämistä maaperään. Poikkeamishakemusten lisäksi ympäristönsuojelumääräysten mukaiset valvontatehtävät tulevat vireille yleisöilmoitusten ja valitusten kautta. Ilmoitusten johdosta valtaosaan kohteista suoritetaan tarkastus.

4.4 Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet

Haja-asutuksen jätevedet (157/2017)

Haja-asutusalueen jätevesien käsittelyä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla säädellään valtioneuvoston asetuksella (157/2017). Lisäksi Meri-Lapin ympäristölautakunta on ympäristönsuojelumääräyksissään asettanut paikalliset olosuhteet huomioiden jätevesien käsittelylle lakia ja asetusta ankarampia vaatimuksia.

Pohjavesialueilla ja alle 100 metrin etäisyydellä vesistöistä sijaitsevien rakennusten, ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuvien käyttökuntoisten jätevesijärjestelmien tulee täyttää ympäristönsuojelulaissa, haja-jätevesiasetuksessa ja kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä jäteveden käsittelylle asetetut vaatimukset 31.10.2019 mennessä. Asetuksen toteutumista valvotaan etupäässä kommentoimalla tarvittaessa rakennusvalvonnan käsiteltäväksi tulevia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia hakemuksia. Lisäksi puutteelliseen jätevesien käsittelyyn voidaan puuttua yleisöilmoitusten perusteella. Valvontaa pyritään keskittämään erityisesti pohjavesialueille ja herkimmille vesistöjen ranta-alueille. Haja-asutuksen jätevesien suunnitelmallisen valvonnan järjestämiseen ei ole ollut riittäviä resursseja.

Nitraattiasetus (1250/2014)

Eläinsuojat, jotka eivät ole ympäristö- tai ilmoitusmenettelyn piirissä, valvotaan tarvittaessa ns. nitraattiasetuksen mukaisesti (Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta). Valvontaan kuuluvat muun muassa lantaloiden asianmukaisuus ja lannanlevitysajankohtien noudattaminen. Valvontaa tehdään pääasiassa yleisöilmoitusten perusteella. Ympäristönsuojelu käsittelee myös nitraattiasetuksen mukaiset ilmoitukset lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden aumavarastoinnista sekä poikkeuksellisesta levitysjätkästä. Torniossa on noin 62 eläinsuojaa ja noin 40 hevostallia. Keminmaassa on noin 11 eläinsuojaa ja noin 30 hevostallia.

4.5 Jätelain mukainen valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo jätelain (646/2011) ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Jätelain valvontaan kuuluu muun muassa jätehuoltoon liittymisen valvonta, jätehuoltomääräysten valvonta ja roskaantumisen valvonta. Jätelain mukaiset kohteet ovat pääasiassa roskaantumiseen liittyvää valvontaa, joita tulee vireille noin 10 kpl vuosittain. Jätelain mukaiset tapaukset vaativat usein paljon valvontaa ja usein niiden yhteydessä joudutaan käyttämään myös pakkokeinoja.

Perämeren jätelautakunnan jätehuoltomääräykset ovat tulleet voimaan 1.4.2016. Yleisimpiä jätehuoltomääräysten mukaisia valvontakohteita ovat jätteen erilliskeräykseen, kuljetukseen ja käsittelyyn liittyvät asiat, kuten kiinteistökohtaiseen jätteenkuljetukseen liittyminen, hyötyjätteiden erilliskeräys, kompostointi ja jätteen polttaminen. Jätehuoltomääräysten mukainen valvonta painottuu ensi sijassa kuntalaisilta tulleisiin ilmoituksiin.

Jätelain 124 § velvoittaa valvontaviranomaista tarkastamaan määräajoin laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Samoin on tarkastettava jätteen ammattimaisen kerääjän, kuljettajan ja jätteen välittäjän toiminta.

Ympäristöluvalliset kohteet tarkastetaan ensisijaisesti ympäristöluvan valvonnan yhteydessä. Tarkastuksien osalta ollaan tarvittaessa yhteydessä Lapin ELY-keskukseen sekä esimerkiksi Ruotsin jätehuollon valvontaviranomaisiin. Resurssien vuoksi jätelain mukaisia tarkastuksia tehdään lähinnä rikkomusten tai ilmoitusten perusteella. Meri-Lapin ympäristöpalveluiden ympäristönsuojelun toiminta-alueella ei ole toistaiseksi kattavaa rekisteriä vaarallista jätettä tuottavista toiminnoista. Rekisteri pyritään tekemään tämän valvontasuunnitelmakauden aikana. Vaarallista jätettä tuottavia toimintoja tarkastetaan pääosin projektiluontoisesti toimialoittain tai alueittain.

Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta

Jätelain 100 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen rekisteröi jätteen ammattimaisen keräyksen jätehuoltorekisteriin. Vuosittain käsitellään muutamia jätelain 100 §:n mukaisia rekisteröimisilmoituksia. Keräyksen valvonta painottuu ensi sijassa kuntalaisilta tulleisiin ilmoituksiin.

4.6 Muun lainsäädännön mukainen valvonta

Maa-ainelain mukainen valvonta

Maa-ainelakia (555/1981) valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Maa-ainesten ottamistoiminnan valvontaan sisältyvät alku- ja lopputarkastukset, ottamistoiminnan aikaiset määräaikaistarkastukset sekä yleisöilmoitusten tai valitusten pohjalta tehtävät tarkastukset. Tarkastusten yhteydessä tehdään maa-ainelain ja ympäristönsuojelulain lisäksi myös muun lainsäädännön, kuten jätelain ja vesilain edellyttämää valvontaa. Tarkastuksista laaditaan tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan luvan haltijalle. Valvontaviranomainen huolehtii myös maa-ainelupiin liittyvistä vakuuksista. Luvat ovat pääsääntöisesti voimassa kymmenen vuotta.

Torniossa ja Keminmaassa on yhteensä noin 50 maa-ainelupaa. Lisäksi on valvottavia alueita, joissa ottamislupa on päättynyt, mutta jälkihoitoa ei ole tehty loppuun. Maa-ainekohteet pyritään valvomaan vuosittain ja valvonta kohdennetaan pohjavesialueille, riskikohteisiin sekä toiminnan aloittamiseen.

Vesilain ja vesihuoltolain mukainen valvonta

Vesilain (587/2011) osalta erityisesti ojituksiin ja ojitusriitoihin liittyvä päätöksenteko ja valvonta kuuluvat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tällaisia kohteita tulee vireille useita vuosittain ja ne ovat tavallisesti hyvin työllistäviä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaisevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin ja vesijohtoon sekä käsitellä kiinteistöjen vapautushakemukset liittymisestä vesi-, jäte- ja hulevesiverkostoon. Tornionjokivarteen rakennettuun uuteen jätevesiverkostoon liittyen vapautushakemuksia tulee vireille myös tulevana vuosina. Vapautushakemuksia tulee myös hulevesiverkoston toiminta-alueen laajentuessa.

Maasto- ja vesiliikennelain mukainen valvonta

Maastoliikennelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluu ELY-keskukselle ja kunnassa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (MaastoliikenneL 1710/1995 32 §). Ympäristönsuojeluviranomainen voi myöntää luvan järjestää toistuvasti kilpailuja tai harjoituksia moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla samassa maastossa (30 §) ja hyväksyä moottorikelkkailureittien reitit suunnitelmat. Maasto- ja vesiliikennelain mukaisia tarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

Merenkulun ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) mukaan huvivenesataman jätehuoltosuunnitelman hyväksyy kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja suunnitelma merkitään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Muiden satamien valvonta kuuluu ELY-keskukselle. Meri-Lapin ympäristöpalvelujen toimialueella on neljä huvivenesatamaa (Letto, Puotikari, Toranda Hellälä ja Vähä-Huituri).

Luonnonsuojelulain mukainen valvonta

Luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaan luonnonsuojelun edistäminen on osa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä. Luonnonsuojelun näkökohtia huomioidaan mm. kaavalausunnoissa. Luonnonmuistomerkkeihin liittyvät hakemukset, joita tulee vireille hyvin harvoin, kuuluvat myös ympäristönsuojeluviranomaisen päätäntävaltaan. Vieraslajeihin liittyviä yhteydenottoja tulee jonkin verran. Luonnonsuojelulain mukaista valvontaa toteutetaan muun toiminnan yhteydessä ja kuntalaisilta tulleiden ilmoitusten perusteella.

5 Riskinarviointi ja valvontaohjelma

Ympäristönsuojelulain 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja että se perustuu ympäristöriskien arviointiin. Lisäksi ympäristönsuojeluasetuksen 29 §:n mukaan määräaikaistarkastusten tiheys on määriteltävä ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella.

5.1. Ympäristöriskien arviointi ja valvonnan kohdentaminen

Ympäristöriskien arviointi on tehty ympäristöluvanvaraisille, ilmoituksenvaraisille ja rekisteröitävillä toiminnoilla sekä jätelain suunnitelmallisen valvonnan kohteille/kohderyhmille.

Riskinarvioinnissa otettiin huomioon sekä kohteen toiminnasta, että sijainnista aiheutuvat riskit seuraavasti:

- sijaintiriski (mm. asutus, pinta- ja pohjavedet)
- päästöriski (mm. melu, pöly, haju, jätevedet, jätteiden synty, päästöt vesistöön)
- valvontahistoria (mm. havaitut puutteet, tarkkailutulokset, valitukset, valvontatiedon puute).

Riskinarvioinnin perusteella kohteille määritettiin valvontaluokka ja valvontatiheys:

- luokka 1, määräaikaistarkastus vähintään kerran kahdessa vuodessa
- luokka 2, määräaikaistarkastus vähintään kerran kolmessa vuodessa
- luokka 3, määräaikaistarkastus vähintään kerran viidessä vuodessa.

Kohdekohtainen valvontatiheys määräytyy siten, että suurimman ympäristöriskin kohteet valvotaan tiheimmin. Otantamenettelyä ei käytetä. Valvontatiheys määritellään suunnitelmakauden aikana ja tiheyttä voidaan päivittää tarvittaessa.

Resurssipulasta johtuen ympäristölupien tarkastuksia ei ole pystytty suorittamaan suunnitelmallisesti ja siksi kaikki ympäristöluvalliset kohteet pyritään käymään läpi suunnitelmakauden aikana.

5.2. Valvontaohjelma

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista sekä muusta säännöllisestä valvonnasta valvontaohjelma. Valvontaohjelmassa on tiedot valvottavista kohteista ja säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla, esimerkiksi päivittämällä uudet ja poistuvat kohteet.

Valvontaohjelma muodostuu laitosluettelosta, joka sisältää laitospohjaisen suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Lisäksi ohjelmassa kuvataan edellisen vuoden valvontaohjelman tavoitteiden toteutuminen.

Laitospohjainen valvontaohjelma on ympäristövalvonnan sisäisessä käytössä, koska yksityiskohtainen toimenpide- ja kohdeluettelon julkaiseminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista. Toiminnanharjoittajilla on kuitenkin oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka.

6 Valvonnan toteuttaminen

Ympäristönsuojelulain 172 §:n mukaan ympäristönsuojelulain valvonta- ja lupaviranomaisella on oikeus valvontaa varten muun muassa saada tietoja toimijoilta, suorittaa mittauksia, ottaa näytteitä, tarkkailla toimintaa sekä päästöjä ja ympäristövaikutuksia, tallentaa ääntä tai kuvaa, kulkea toisen alueella ja päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan.

Keskeisin suunnitelmallisen valvonnan keino on määräaikaistarkastukset eli paikan päällä tehtävä valvontakäynti valvontaohjelman mukaisesti. Lisäksi tarkastuksia tehdään kirjallisten valitusten ja ilmoitusten johdosta sekä aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi.

Tarkastukset pyritään tekemään aina lupahakemusten käsittelyn yhteydessä. Lisäksi uusille lupavelvollisille kohteille tehdään tarvittaessa ensimmäinen tarkastus toiminnan aloittamisen yhteydessä. Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka toimitetaan tarkastukseen osallistuneille. Valvontatyöhön sisältyy lisäksi toiminnanharjoittajilta saatavien vuosiraporttien tarkastaminen ja muiden mahdollisten selvitysten sekä suunnitelmien hyväksyminen.

Resurssivajeesta johtuen valvontaa joudutaan priorisoimaan.

7 Valvonnan maksullisuus

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaisen maksun laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista. Valvontamaksua voidaan periä myös rikkomuspohjaisesti. Maksullisia ovat tällöin hallintopakkomääräyksen noudattamiseen tai toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi tehdyt tarkastukset sekä valvonta.

Mikroyritysten valvonnasta perittävien maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne (YSL 206 §). Maksusta säädetään tarkemmin ympäristönsuojeluviranomaisen takassa, joka on saatavilla myös verkkosivuilla.